

Adatbázisrendszerek

6. előadás: Az ER modell

Jelölések, az ER séma leképezése relációs sémára

2025. március 28.

**DEBRECENI EGYETEM
INFORMATIKAI KAR**

Definíció

Azokat az egyed típusokat, amelyek nem rendelkeznek saját kulcsattribútumokkal, **gyenge egyed típusoknak** nevezzük. Ezzel ellentétben azokat a (hagyományos) egyed típusokat, amelyeknek van kulcsattribútumuk, **erős egyed típusoknak** nevezzük.

Definíció

A gyenge egyed típusoknak **részleges kulcsuk** (diszkriminátoruk) van, amely azon attribútumok halmaza, amelyek egyértelműen azonosítják azokat a gyenge egyedeket, amelyek **ugyanazon tulajdonos egyed(ek)hez kapcsolódnak**.

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Jelölések

DOLGOZÓ

erős egyed típus

HOZZÁTARTOZÓ

gyenge egyed típus

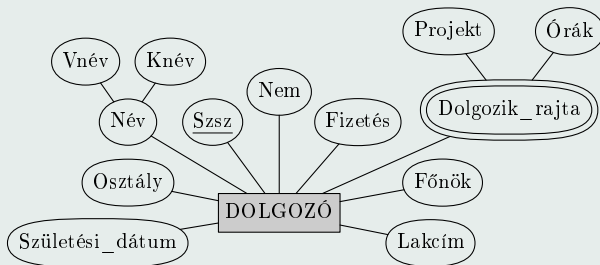

A modell kezeli

- az egyszerű és összetett,
- az egyértékű és halmazértékű (többértékű), valamint
- a tárolt és származtatott

tulajdonságtípusokat.

Jelölések

A modellben tetszőleges fokszámú kapcsolattípus ábrázolható.
A következő két ábrán egy-egy másodfokú (bináris)
kapcsolattípus látható.

Jelölések

(normál) kapcsolattípus

azonosító kapcsolattípus

6. előadás: ER modell

Az ER modell jelölésrend- szere

ER séma leképezése relációs sémára

Példa

Szimbólum	Jelentés
	egyetípus
	gyenge egyetípus
	kapcsolattípus
	azonosító kapcsolattípus
	attribútum
	kulcsattribútum
	többértékű attribútum
	összetett attribútum
	származtatott attribútum
	az E_2 egyetípus totális résztvevője a R kapcsolatnak
	az E_1 és E_2 egyetípusok $1 : N$ számosságú R kapcsolata
	az E egyetípus R -beli részvételére vonatkozó strukturális megszorítás $(\min, \max)$

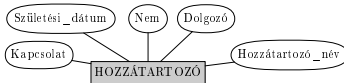
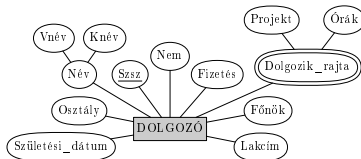
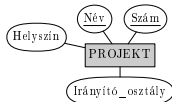
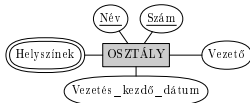

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

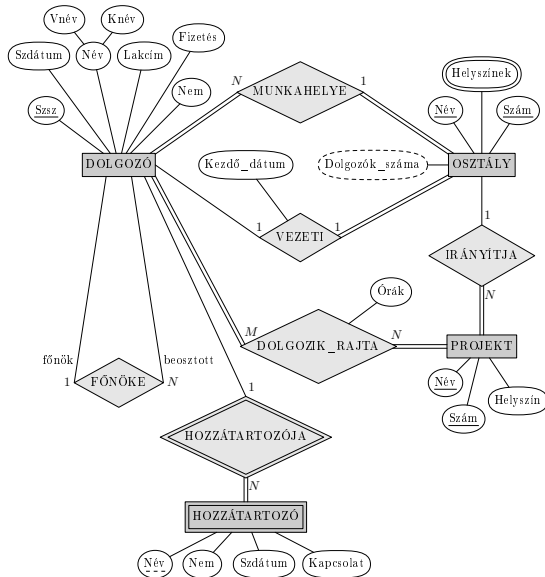

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

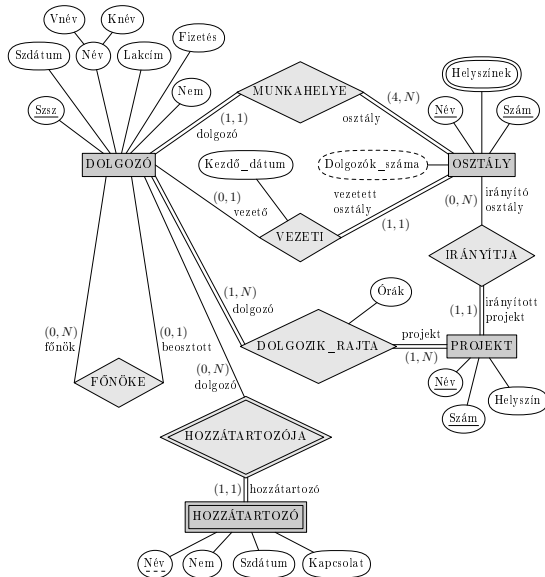

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

- 1 Erős egyedtípusok leképezése
- 2 Gyenge egyedtípusok leképezése
- 3 Bináris 1 : 1 számosságú kapcsolattípusok leképezése
 - (a) külső kulcs használata
 - (b) összevonás
 - (c) kereszthivatkozás v. kapcsoló reláció használata
- 4 Bináris 1 : N számosságú kapcsolattípusok leképezése
- 5 Bináris M : N számosságú kapcsolattípusok leképezése
- 6 Többértékű attribútumok leképezése
- 7 N -edfokú kapcsolattípusok leképezése

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Az ER séma minden E erős egyedtípusához rendeljünk hozzá egy R relációsémát, amely tartalmazza E összes egyszerű attribútumát. Az összetett attribútumoknak csak az egyszerű komponenseit adjuk hozzá R attribútumaihoz. Válasszuk E kulcsjelölt attribútumhalmazainak egyikét az R relációséma elsődleges kulcsául. Ha az E -ből választott kulcs összetett, akkor annak egyszerű attribútumai együttesen fogják alkotni R elsődleges kulcsát.

Az ER séma minden W gyenge egyedtípusához rendeljünk hozzá egy R relációsémát, melynek attribútumai legyenek W összes egyszerű attribútuma és W összetett attribútumainak egyszerű komponensei. Továbbá adjuk hozzá R attribútumaihoz külső kulcs attribútumként azoknak a relációsémáknak az elsődleges kulcs attribútumait, amelyeket a domináns egyedtípusoknak feleltettünk meg; ezzel képezzük le a W -hez tartozó azonosító kapcsolattípust. R elsődleges kulcsa a tulajdonos egyedtípusok elsődleges kulcsainak és a W gyenge egyedtípus diszkriminátorának az együttese.

Ha egy E_2 gyenge egyedtípus tulajdonosa a szintén gyenge E_1 egyedtípus, akkor E_1 -et E_2 előtt kell leképezni, mert az E_2 leképezéséhez szükség van az E_1 -ből képzett reláció elsődleges kulcsára.

Bináris 1 : 1 számosságú kapcsolattípusok leképezése

13

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Minden bináris 1 : 1 számosságú R kapcsolattípus esetén meg kell határozni az R -ben részt vevő egyedtípusokból képzett S és T relációkat. Három lehetséges megközelítés létezik:

- külső kulcs használata,
- összevonás,
- keresztreferencia vagy kapcsoló reláció használata.

Az első megközelítés a leghasznosabb, és azt célszerű alkalmazni, hacsak bizonyos feltételek nem állnak fenn, ahogy azt mindjárt látni fogjuk.

Bináris 1 : 1 számosságú kapcsolattípusok leképezése

14

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

- 1 Külső kulcs használata: Válasszuk ki az egyik relációt (mondjuk S -t) és vegyük fel S külső kulcsaként T elsődleges kulcsát. Célszerű S -nek azt a relációt választani, amelyiket abból az egyedtípusból képeztünk le, amelyik totális résztvevője az R kapcsolatnak. Vegyük fel továbbá R egyszerű attribútumait, illetve R összetett attribútumainak egyszerű komponenseit S attribútumaiként. (Azt is megtehetnénk, hogy S (a totális résztvevő) elsődleges kulcsát vesszük fel T külső kulcsaként, de ebben az esetben T minden olyan rekordjánál, amelyik nem vesz részt a kapcsolatban, ehhez a külső kulcshoz null értéket kellene rendelni.)

Bináris 1 : 1 számosságú kapcsolattípusok leképezése

15

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

- 2 Összevonás: Egy másik lehetőség az 1 : 1 kapcsolatok leképezésére, ha a két egyedtypust és a kapcsolatot egyetlen relációba vonjuk össze. Ezt akkor tehetjük meg, ha mindkét egyedtypus totális résztvevője a kapcsolatnak.
- 3 Kereszthivatkozás vagy kapcsoló reláció használata: A harmadik lehetőség, hogy felveszünk egy harmadik R relációt abból a célból, hogy kereszthivatkozással lássuk el a két egyedtypusból képzett S és T relációk elsődleges kulcsait. Ahogy látni fogjuk, ezt a megközelítést alkalmazzuk a bináris $M : N$ kapcsolatoknál is. Az R relációt kapcsoló relációnak nevezzük, mert R minden rekordja egy kapcsolat-előfordulást reprezentál, amely S egy rekordját T egy rekordjával kapcsolja össze.

Bináris 1 : N számosságú kapcsolattípusok leképezése

16

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Minden bináris 1 : N számosságú R kapcsolattípus esetén meg kell határozni azt az S relációt, amelyiket a kapcsolattípus N -oldali egyed típusából képeztünk. Vegyük fel S külső kulcsaként az R -ben részt vevő másik egyed típusból képzett T reláció elsődleges kulcsát; mindezt azért tesszük, mert az N -oldali egyed-előfordulások a másik oldalról legfeljebb egy egyed-előforduláshoz tartoznak. Vegyük fel továbbá R egyszerű attribútumait, illetve R összetett attribútumainak egyszerű komponenseit S attribútumaiként.

Bináris 1 : N számosságú kapcsolattípusok leképezése

17

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Egy másik megközelítés szerint most is használhatunk kapcsoló relációt (kereszthivatkozást), ahogy az 1 : 1 kapcsolatoknál tettük. Ekkor egy külön R relációt hozunk létre, amelynek attribútumai S és T elsődleges kulcsai, és amelynek elsődleges kulcsa meggyegyezik S elsődleges kulcsával. Ezt a módszert célszerű alkalmazni akkor, ha S -ben kevés rekord vesz részt a kapcsolatban, ugyanis ekkor a külső kulcsos megközelítés használatakor rengeteg null érték szerepelne a külső kulcsban.

Bináris $M : N$ számosságú kapcsolattípusok leképezése

18

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Minden bináris $M : N$ számosságú R kapcsolattípus esetén hozzunk létre egy új S relációt, amely R -et reprezentálja. Vegyük fel S külső kulcsaként a kapcsolatban részt vevő egyedtypusokból képzett relációk elsődleges kulcsait; ezek együttese alkotja S elsődleges kulcsát. Vegyük fel továbbá R egyszerű attribútumait, illetve R összetett attribútumainak egyszerű komponenseit S attribútumaiként.

Vegyük észre, hogy egy $M : N$ kapcsolatot nem tudunk egyetlen külső kulccsal reprezentálni az egyik résztvevő relációban (ahogy az $1 : 1$ és $1 : N$ kapcsolattípusok esetén tettük) az $M : N$ számosság miatt; mindenképpen létre kell hoznunk egy külön S kapcsoló relációt.

Bináris $M : N$ számosságú kapcsolattípusok leképezése

19

6. előadás:
ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Azt is vegyük észre, hogy az $1 : 1$ és $1 : N$ kapcsolattípusokat mindig leképezhetjük az $M : N$ kapcsolattípusok leképezéséhez hasonló módon, a kereszthivatkozás (kapcsoló reláció) használatával úgy, ahogy azt korábban láttuk. Ez a megközelítés különösen hasznos akkor, ha kevés kapcsolat-előfordulás létezik, mert így elkerülhetjük a sok null érték felbukkanását a külső kulcsokban. Ebben az esetben a kapcsoló reláció elsődleges kulcsát a kapcsolatban részt vevő egyed típusokból képzett relációkra hivatkozó külső kulcsok közül **csak az egyik** alkotja. $1 : N$ számosságú kapcsolattípus esetén a kapcsoló reláció elsődleges kulcsa az N -oldali egyed típusból képzett relációra hivatkozó külső kulcs lesz. $1 : 1$ számosságú kapcsolattípus esetén bármelyik külső kulcsot használhatjuk a kapcsoló reláció elsődleges kulcsaként, ha abban a relációban nincs null érték.

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Minden egyes A többértékű attribútum esetén hozzunk létre egy új R relációt. Ez az R reláció tartalmazzon egy, az A -nak megfelelő attribútumot, valamint annak a relációnak a K elsődleges kulcsát – R külső kulcsaként –, amelyet az A -t tartalmazó egyedtypusból vagy kapcsolattípusból képeztünk. R elsődleges kulcsát A és K együttese alkotja. Ha a többértékű attribútum összetett, akkor az egyszerű komponenseit vegyük fel R attribútumaiként.

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Minden N -edfokú R kapcsolattípus esetén, ahol $N > 2$, hozzunk létre egy új S relációt, amely R -et reprezentálja. Vegyük fel S külső kulcsaként a kapcsolatban részt vevő egyedtypusokból képzett relációk elsődleges kulcsait. Vegyük fel továbbá R egyszerű attribútumait, illetve R összetett attribútumainak egyszerű komponenseit S attribútumaiként. S elsődleges kulcsa általában az összes külső kulcs együttese. Ha azonban az R -ben részt vevő valamely E egyedtypusból csak egy rekord vehet részt a kapcsolatban (számossági megszorítás), akkor S elsődleges kulcsának nem kell tartalmaznia az E -ből képzett E' relációra hivatkozó külső kulcsot.

6. előadás: ER modell

Erős egyedtípusok leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

Erős egyedtípusok leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

A gyenge egyedtípus leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

HOZZÁTARTOZÓ(Dszsz, Hozzá tartozó _név, Nem, Szdátum, Kapcsolat)

Erős egyedtípusok leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

A gyenge egyedtípus leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

HOZZÁTARTOZÓ(Dszsz, Hozzá tartozó __név, Nem, Szdátum, Kapcsolat)

A bináris 1 : 1 számosságú kapcsolattípus leképezése (külső kulcs használatával):

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés)

OSZTÁLY(Onév, Oszám, Vez __szsz, Vez __kezdő __ dátum)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín)

HOZZÁTARTOZÓ(Dszsz, Hozzá tartozó __név, Nem, Szdátum, Kapcsolat)

6. előadás: ER modell

Az ER
modell
jelölésrend-
szere

ER séma
leképezése
relációs
sémára

Példa

A bináris 1 : N számosságú kapcsolattípusok leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés,
Főnök_szsz, Osz)

OSZTÁLY(Onév, Oszám, Vez_szsz, Vez_kezdő_dátum)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín, Osz)

HOZZÁTARTOZÓ(Dszsz, Hozzá tartozó_név, Nem, Szdátum, Kapcsolat)

A bináris 1 : N számosságú kapcsolattípusok leképezése:

DOLGOZÓ($V_{\text{név}}$, $K_{\text{név}}$, S_{szsz} , $S_{\text{zdátum}}$, $L_{\text{akcím}}$, N_{em} , $F_{\text{izetés}}$,
 $F_{\text{őnök_szsz}}$, O_{sz})

OSZTÁLY($O_{\text{név}}$, $O_{\text{szám}}$, $V_{\text{ez_szsz}}$, $V_{\text{ez_kezdő_dátum}}$)

PROJEKT($P_{\text{név}}$, $P_{\text{szám}}$, $P_{\text{helyszín}}$, O_{sz})

HOZZÁTARTOZÓ(D_{szsz} , $H_{\text{ozzá tartozó_név}}$, N_{em} , $S_{\text{zdátum}}$, K_{apcsolat})

A bináris M : N számosságú kapcsolattípus leképezése:

DOLGOZÓ($V_{\text{név}}$, $K_{\text{név}}$, S_{szsz} , $S_{\text{zdátum}}$, $L_{\text{akcím}}$, N_{em} , $F_{\text{izetés}}$,
 $F_{\text{őnök_szsz}}$, O_{sz})

OSZTÁLY($O_{\text{név}}$, $O_{\text{szám}}$, $V_{\text{ez_szsz}}$, $V_{\text{ez_kezdő_dátum}}$)

PROJEKT($P_{\text{név}}$, $P_{\text{szám}}$, $P_{\text{helyszín}}$, O_{sz})

HOZZÁTARTOZÓ(D_{szsz} , $H_{\text{ozzá tartozó_név}}$, N_{em} , $S_{\text{zdátum}}$, K_{apcsolat})

DOLGOZIK_RAJTA(D_{szsz} , P_{sz} , $Ó_{\text{rák}}$)

A többértékű attribútum leképezése:

DOLGOZÓ(Vnév, Knév, Szsz, Szdátum, Lakcím, Nem, Fizetés,
Főnök_szsz, Osz)

OSZTÁLY(Onév, Oszám, Vez_szsz, Vez_kezdő_dátum)

PROJEKT(Pnév, Pszám, Phelyszín, Osz)

HOZZÁTARTOZÓ(Dszsz, Hozzá tartozó_név, Nem, Szdátum, Kapcsolat)

DOLGOZIK_RAJTA(Dszsz, Psz, Órák)

OSZT_HELYSZÍNEK(Oszám, Ohelyszín)